

ÅRSREDOVISNING FÖR CENTRUM FÖR NATURVÄGLEDNING 2011

Naturvägledning i Länna Eklandskap, Uppland

CNV:s styrgrupp bestod under 2011 av Sven-G Hultman (ordförande), Ewa Bergdahl (Naturhistoriska riksmuseet), Lars Hallgren (SLU), Ingegerd Ward (Naturvårdsverket), Ulrika Larsson (Länsstyrelsen i Östergötland), Stina Lindblad (Naturskoleföreningen), Anders Szczepanski (Linköpings universitet) och Ludmilla Wieslander (naturum Vindelfjällen). Per Jiborn/Ulf Lovén (Ekoturismföreningen) deltog ej i möten under året. Föreståndare Eva Sandberg samt Anders Arnell representerade kansliet.

I styrgruppens beredningsutskott satt Sven-G Hultman, Ingegerd Ward och Lars Hallgren samt Eva Sandberg som representant för kansliet.

Styrgruppen sammanträdde tre gånger, varav en gång på Naturhistoriska riksmuseet, en gång i Tyresta by med övernattnig och en gång på Naturvårdsverket i Stockholm. Beredningsutskottet sammanträdde fyra gånger.

Personal

CNV bemannades under 2011 av den fast anställda personalen: föreståndare Eva Sandberg samt projektledarna Anders Arnell och Per Sonnvik. Pella Thiel och Erika Hagegård förstärkte kansliet under del av året. Dessutom bidrog Lena Malmström med 20 % av sin tjänst till arbetet.

CNV:s uppdrag

Enligt överenskommelsen mellan SLU och Naturvårdsverket (07-11) ska CNV genomföra och/eller bevaka elva uppgifter inom naturvägledningsområdet. Inför verksamhetsplaneringen 2010 – 2011 sorterades verksamheten under tre huvudrubriker som korresponderade med CNV:s verksamhetsidé: *kompetensresurs, utvecklingsnav och mötesplats* samt *planering och internt arbete*.

CNV:s verksamhet 2011

CNV:s verksamhet under 2011 styrdes av verksamhetsplan 2010 - 2011. 2010 redovisas i en separat årsberättelse.

Totalt hade centret under 2011 3,75 heltidstjänster till sitt förfogande - fördelat på deltid i gruppen som under året bestod av sex personer. CNV anställde och härbärgerade (enligt Naturvårdsverkets önskemål) också samordnaren för Europarcs Nordisk-baltiska sektion (Lena Malmström). 20 % av hennes tid ägnades arbetsuppgifter för CNV. Rekrytering av en ny medarbetare istället för Sandra Jansson som avslutat sin anställning påbörjades under hösten.

Den satsning på att ”driva på och initiera forskning” som centret inte prioriterat under perioden 2008 – 2010 kunde under 2011 genomföras genom ansökan till en utlysning om en gästforskartjänst som resulterade i att Sam Ham, professor i kommunikationspsykologi och en av världens främsta forskare inom naturvägledning/interpretation, knutits till SLU under en treårsperiod med början 2012.

I samarbete med Avdelningen för miljökommunikation genomfördes också en forskningsöversikt som presenterades vid Friluftsforskningskonferensen i Umeå i november.

Andra viktiga händelser under året var genomförandet av universitetskursen Naturvägledning för yrkesverksamma (3 hp) som detta år gavs på SLU i Alnarp samt de tematiska seminarier som genomfördes för nätverket. Antalet anslutna till nätverket passerade under året 1300. Nätverket försågs med fyra nummer av *Naturvägledaren*, tre nyhetsmail samt gruppmail med nyheter i punktform. CNV var liksom tidigare engagerade i nätverkssamarbetet Naturens år (Skogens år) samt i arbetsgruppen för natur- och kulturkommunikation inom nätverket för naturhistoriska museer i Sverige, NAMSA. Gruppen ordnade en välbesökt höstkonferens i Uppsala i september. Det nordiska samarbetet fördjupades under året. Ansökan till Nordiska ministerrådet om ett gemensamt nordiskt projekt med inriktning på barn och unga togs fram och beviljades för genomförande 2012.

I övrigt präglades året av att processen med ett förnyat avtal mellan Naturvårdsverket och SLU initierades och att Naturvårdsverket i en intern process påbörjade arbetet med att formulera konkreta uppdrag som tydligare skulle knyta CNV:s kompetens till Naturvårdsverkets operativa behov. Några av uppdragen formulerades i tid för att beslutas av styrgruppen i verksamhetsplanen för 2011. Detta gäller till exempel CNV:s deltagande i utvärdering av naturum samt i planering av naturvägledning för nationalparker samt rådgivning och deltagande i arbetet med en ny identitet för Sveriges nationalparker.

2010-2011

Ett tilläggsuppdrag avseende framtagande av en internettjänst för att möjliggöra automatisk nyhetsbevakning inom friluftsområdet kom från Naturvårdsverket och slutfördes under våren 2011.

CNV som kompetensresurs

Aktiviteter 2010-2011

Fördjupade studier (från verksamhetsplan 2010-2011):

”CNV genomför minst två fördjupade studier om naturvägledning. Studierna kan vara en vidareutveckling av resultat från kartläggningsarbetet och/ eller kopplas ihop med metodutvecklingsprojekt. Ett av projekten kommer att innebära en fördjupning i de projekt inom naturvägledningsområdet som genomfördes i den tidigare lokala naturvårdsatsningen (LONA). Syftet är att ta fram ett material som kan inspirera till fler LONA-projekt med naturvägledningsfokus inom ramen för den nya bidragsperioden. Ett kommer att behandla utvärdering av naturvägledning.”

Lokala naturvårdssatsningen, LONA

- Projektet genomfördes 2010

Utvärdering av naturvägledning

- Ett råmanus till rapporten Att utvärdera naturvägledning ställdes samman under våren. Arbetet slutförs under första halvåret 2012.
- CNV har löpande bistått med rådgivning till Upplandsstiftelsen.
- CNV medverkade med workshop om utvärdering vid naturumträffen i Vålådalen i oktober.
- CNV tog upp tekniken *Reviewing* på agendan för att sprida metodiken till naturvägledare. Reviewing innebär att med enkla praktiska fältmetoder fånga upp och ta vara på deltagares förväntningar, förkunskaper, upplevelser, reflektioner, synpunkter och attityder. CNV deltog i workshop i Danmark i april och arrangerade själv workshop i ämnet i november, i båda fallen med en av världens främsta reviewing-expert, Roger Greenaway från Skottland. Roger Greenaways metoder har spridits bland danska naturvägledare genom flera workshops och CNV påbörjade planering tillsammans med Naturskoleföreningen för en gemensam kurs under 2012. Se även **seminarium** om Reviewingteknik i Karlstad nedan.

Naturvägledning i Sverige

FRÅN VP: *”Rapporten Naturvägledning i Sverige används under 2010 och 2011 som verktyg vid seminarier, internationella kontakter, utbildning, forskningsinitering, behovsanalys, utvärdering med mera. Det basmaterial som ligger till grund för rapporten står till förfogande och tillgängliggörs vid förfrågan även för externa aktörer.”*

- Rapporten har använts enligt plan.

Överblicksansvar

FRÅN VP:

”CNV fortsätter att samla exempel på och analysera erfarenheter av naturvägledning i Sverige genom uppsökande verksamhet och möjlighet för naturvägledare att komma i kontakt med CNV via hemsidan och på andra sätt – se ”CNV som mötesplats” nedan.”

Naturens år 2011

- CNV deltog liksom tidigare år i nätverket Naturens år och samverkansmöten under 2011. CNV synliggjorde temat *Skogens år* på hemsidan samt genom ett tematiskt nummer av Naturvägledaren.

- CNV deltog i november vid utvärderingsmöte av Naturens år 2011 och planering inför 2012 års tema Hav och vatten.

Naturvägledning för entreprenörer

CNV samarbetade under 2011 med SLU Alnarp:

Skrev ett kapitel om naturvägledning i boken "Grön entreprenör: Naturupplevelse och hälsa - forskningen visar vägen". Boken publicerades i juni.

Deltog med en föreläsning i Alnarp vid den kurs med samma namn som gavs under hösten.

Ny identitet för Sveriges nationalparker i Hamra nationalpark

Världsledande pedagogik i nationalparker

I arbetet med nationalparksidentitet som Naturvårdsverket driver kommuniceras att nationalparkerna ska erbjuda "världsledande pedagogik". CNV deltog vid lanseringen av den nya nationalparksidentiteten i Hamra i juni 2011. Utbildningsinsatser inom området planerades inför 2012.

Programråd Naturum Tåkern

CNV har inbjudits att vara med i programrådet för det nya naturum Tåkern, som invigdes i maj 2012. CNV medverkade vid programrådets första möte i november. Det är värdefullt för CNV att få inblick i lokalt arbete och samarbete kring ett naturvägledningscentrum som detta, samtidigt som CNV kan bidra med övergripande perspektiv.

Uppdrag Omvärldsbevakning friluftsliv

Naturvårdsverkets enhet för friluftsliv och skötsel gav 2010 CNV i uppdrag att utreda former och projektleda utveckling av en digital sökfunktion för att skanna av nyheter inom friluftslivssektorn. Arbetet slutfördes under året. Tjänsten "Friluftskoll" lanserades för allmänheten med Svenskt friluftsliv som plattform. CNV (Pella Thiel) slutredovisade arbetet vid Tankesmedjan för friluftsliv i mars 2011.

FRÅN VP: "CNV deltar i minst tre relevanta möten och konferenser inom ramen för det internationella överblicksansvaret."

Redan under 2010 hade CNV bevakat två nordiska konferenser samt tagit emot ett studiebesök från Lettland.

Under 2011 besökte CNV den danska naturvägledarutbildningen under två dagar i mars.

CNV besökte också den danska naturvejlederföreningens årskonferens i april.

I september besökte Thomas Larsen Schmidt från danska Friluftsrådet CNV för diskussion om

samverkan kring fortbildning, utvärdering med mera. Thomas höll också ett seminarium på Institutionen för stad och land om naturvägledning i Danmark.

CNV genomförde tillsammans med nordiska kollegor en studieresa till Loch Lomond och Trossachs National park i Skottland i oktober. Nationalparksförvaltningen stod som värdar för besöket, gav inblick i parkens organisation, planering för och arbete med naturvägledning samt visade parken under två dagar. CNV presenterade också sitt arbete för parkens personal. Erfarenheterna från Skottland redovisades i form av ett temanummer av *Naturvägledaren*.

FRÅN VP: *”CNV bevakar arbetet i internationella nätverk och sammanslutningar.”*

Interpret Europe och National association for interpretation

Diskussioner om och arbetet med en gemensam internationell konferens om naturvägledning i Stockholm 2013 i samarbete med den amerikanska organisationen National association for interpretation och den europeiska organisationen Interpret Europe inleddes under sommaren och pågick under hösten.

CNV kunde på grund av sjukdom inte vara närvarande vid Interpret Europes andra årsmöte i Freiburg i juli men bevakade löpande organisationens arbete .

FRÅN VP: *”Överblicksansvaret och fördjupning av kontakterna i Norden sker främst inom ramen för det gemensamma nordiska utvecklingsprojekt som eventuellt bekostas av nordiska ministerrådet. Dessutom genom deltagande i det svenska, dansk-norska projektet ”Verdi - värn och värdeskapande i skyddade naturområden”.”*

Nordiskt samarbete

Inom ramen för det nordiska samarbetet togs en förnyad ansökan om naturvägledning för barn och unga fram. Nordiska ministerrådet (NMR) beviljade anslag för ansökan för ett ettårigt projekt som genomförs under 2012.

Representanter från Norge och Danmark deltog vid den studieresa som CNV genomförde till Loch Lomond och Trossachs National park i Skottland i oktober.

CNV har sedan 2009 deltagit i referensgruppen för det EU interreg-finansierade projektet ”Verdi – värn och värdeskapande i skyddade naturområden”. I januari 2011 bjöds CNV att föreläsa om naturvägledning och ny teknik vid ett möte i Mols Bjerge i Danmark.

FRÅN VP: *”CNV har fortlöpande kontakter med biblioteket på Ultuna i arbetet med att göra naturvägledning sökbart som ämnesord och har pekat på behov av prenumerationer på aktuella tidskrifter inom området. CNV har parallellt samlat referenser och böcker till det interna biblioteket.”*

Kansliet har löpande byggt på det interna biblioteket som också dokumenterades och systematiserades under 2011. I övrigt har denna arbetsuppgift prioriterats ned under perioden.

CNV som utvecklingsnav

Aktiviteter 2011

Utbildningar

Samarbete med utbildningsanordnare

FRÅN VP: ”CNV inleder ett långsiktigt samarbete med utbildningsanordnare inom naturvägledningsområdet i flera aktuella sektorer (myndigheter, ideella, kommersiella, utbildningsorganisationer). CNV leder en samrådsgrupp för utbildning och kurser inom naturvägledningsområdet med representanter för SLU, andra lärosäten och externa intressenter.”

Samrådsmöte med utbildare

Det årliga samrådsmötet om utbildning inom naturvägledningsområdet genomfördes i december på Ultuna. Det nätverk för utbildare som efterfrågades vid mötet 2010 formerades. CNV erbjöd vid mötet en plattform för information om kurser på sin hemsida – som bygger på att den uppdateras med uppgifter från utbildarna själva. Dessutom planerades arbete inför 2012 med en utbildningsnorm för naturguidning. En arbetsgrupp för detta syfte formerades med Linköpings universitet, Luleå tekniska universitet, Sjöviks folkhögskola samt Naturskyddsföreningen/Studieförbundet.

Moment i kurser på Institutionen för stad och land (SOL)

FRÅN VP: ”CNV bidrar med början under 2010 med moment i programkurser inom SOLs/fakultetens kurser.”

CNV deltog med moment om naturstigar i kurs i agrarhistoria samt med föreläsning för programmet i landskapsarkitektur.

Fortbildningskurser på SOL

FRÅN VP: ”CNV kommer från hösten 2010 att genomföra fortbildningskurser för yrkesverksamma i samarbete med SOL. Samverkan sker också med externa aktörer.”

Kursen Naturvägledning för yrkesverksamma besöker SeaU marinpedagogiskt center i september.

Naturvägledning för yrkesverksamma

- Fortbildningskursen Naturvägledning för yrkesverksamma (3hp) gavs för andra gången hösten 2011 i samverkan med avdelningen för miljökommunikation (MK).
- Kursen gavs 2011 på SLU i Alnarp med 18 studenter. Studenterna arbetade på naturum, naturskolor, kommun, länsstyrelse, högskola, statlig myndighet och som fristående naturguide. Programmet var i stort sett detsamma som 2010 men med utveckling av litteraturseminarium och studenternas feedback på varandras uppgifter. Samverkan och studiebesök hos lokala aktörer erbjöds - hälsoträdgården i Alnarp, Sea-U marinpedagogiskt center samt Drömmarnas hus i Malmö.
- Under 2011 ställde SLU in i stort sett samtliga fristående kurser inför 2012 då SLU:s utbildning tvingades till omfattande besparingar. Institutionen och CNV argumenterade för att göra ett undantag för kursen på grund av dess strategiska betydelse. Tyvärr utan resultat annat än ett erbjudande att ge kursen som uppdragsutbildning.

Programkurser på SOL

FRÅN VP: *"Kurser inom naturvägledning på kandidat- och mastersnivå byggs upp och samordnas med SOLs övriga kursutbud. Planerad kursstart hösten 2011."*

Detta moment har skjutits på framtiden med hänsyn till besparingarna inom SLU och diskussion om basen för den fristående kursen och dess framtid.

Nationell kvalitetssäkring av naturguider

Nationell organisation för kvalitetssäkring

FRÅN VP: *"CNV bidrar till att skapa förutsättningar för en intressentdriven organisation för nationell kvalitetssäkring av naturguider."*

Arbetet med en utbildningsnorm – driven av utbildarna - inleddes under hösten. Intresset från nätverket och utbildare i nätverket för att gå vidare med frågan bedömdes vara stort. Ett samrådsmöte i december i Uppsala resulterade i att förslag på en utbildningsnorm ska tas fram av CNV i samråd med utbildare. En norm har potential att bygga en gemensam nationell identitet och utveckla kvalitetskrav för naturguider för framtiden.

Trots ett omfattande arbete och genomgående positiva remissvar för förslaget att utveckla en utbildningsnorm eller certifiering av naturguider i Sverige som sammanställdes i början av året (se verksamhetsberättelse 2010) uteblev stöd för ett utvecklingsprojekt från Jordbruksverkets Landsbygdsprogram och den ansökan som lämnades in i februari 2011. Projektstöd skulle användas till en samrådsprocess med branschen om gemensam utformning av ett nationellt kvalitetssäkringssystem för naturguider samt till en efterföljande uppstart av ett system. Skälet till avslaget var att man uppfattade att "det saknas en bredare förankring och samarbete med branschen som är en förutsättning för ett långsiktigt resultat". Ekoturismföreningen, Tillväxtverket och Naturvårdsverket hade tillfrågats inför beslutet. Slutsatsen för CNV är att frågan om nationell certifiering är kontroversiell för många redan aktiva naturvägledare och organisationer och att utbildningsnorm är en efterfrågad och en mindre kontroversiell väg framåt för kvalitetssäkring av naturguider.

Metodutveckling

FRÅN VP: "CNV har i samverkan med andra initierat och t o m 2011 genomfört två metodutvecklingsprojekt.

Ytterligare projekt har genomförts i mån av möjligheter till extern finansiering (se planering och internt arbete).

De två projekt som initierades 2009:

- Projekt **"Ställ ut ute – utställningen som NVL-metod"** svarar genom fallstudier på frågor om hur utställningen om och i natur förnyas. Projektet är en fristående utveckling av seminariet "Naturstigen möter utställningsvärlden" i Tyresta 2008 och syftar till att följa och beskriva intressanta projekt.
- Projekt **"Hitta till Tyresta"** (arbetsnamn) syftar till att utveckla och utvärdera vägar och aktiviteter som lockar nya grupper (med särskilt fokus på barnfamiljer och ungdomar) till Tyrestanaturen. Projektet drivs i samverkan med Stiftelsen Tyrestaskogen och Länsstyrelsen i Stockholm."

Utställningsprojektet

Ett seminarium på tema "Att gå in för att komma ut" genomfördes i samband med naturumträff i Vålådalen i oktober 2011. Samarbetsplaner initierades med Riksutställningar. Något större utställningsprojekt genomfördes av resursskäl inte under perioden.

Med koppling till projektet i Tyresta nedan arrangerade CNV två workshops vid Utenavets konferens Ute är inne som ägde rum i Malmö i september. Två grupper med lärare och naturvägledare (totalt cirka 50 personer) följde CNV:s "drakstig" som togs fram särskilt för workshopen som exempel på och underlag för diskussion om hur man med enkla medel kan arbeta med tillfälliga naturstigar i skolans undervisning. Läs mer om stigen på cnv.nu.

Projekt Tyresta för barn, unga och familjer (TUF)

- Projekt Tyresta för barn, unga och familjer ("hitta till Tyresta" enligt ovan) initierades i samverkan med länsstyrelsen i Stockholm och Stiftelsen Tyrestaskogen. Projektet planerades löpa under 2010 och 2011. Projektets syfte är att stimulera naturvägledningen i Sverige genom att rikta och/eller förnya aktiviteter till gruppen barn, unga och familjer. Detta genom att utveckla, prova och utvärdera metoder i Tyresta nationalpark. Arbetet med en naturstig för barn och unga i Tyresta fortsatte under 2011. Platser och innehåll beslutades och projektering på plats inleddes. CNV följde och deltog i planeringsgruppens arbete tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län. Tyresta nationalpark är huvudansvariga för genomförandet. Planerad invigning av stigen är våren 2013.
- En student Jennie Månsson från avdelningen för landskapsarkitektur skrev sitt examensarbete om hur Tyresta kan locka barn från utställningen vidare ut i omgivande natur genom så kallade "transitionsplatser". Med det menas fasta punkter med aktiviteter som binder samman upplevelserna i utställningen med uterummet. Jennie genomförde sitt arbete under våren 2011 med idé och stöd från CNV och Tyresta nationalpark. CNV deltog som extern examinator vid examinationstillfället i maj.

CNV som mötesplats

Aktiviteter 2010

Nätverket

FRÅN VP: "Upprätthållande och utveckling av CNV:s nätverk genom hantering av kontakter med aktörer inom och utom nätverket är viktigt för måluppfyllelse av uppdrag 4 (se vp) enligt ovan. CNV fortsätter att fortlöpande kartlägga och uppdatera vilka aktörer som finns inom nätverket och hur deras kompetens kan komma nätverket till del. Frågor besvaras och förslag på samarbetsprojekt processas och dokumenteras. Nätverket upprätthålls administrativt och arbetet utvärderas enligt punkterna nedan.

CNV ska verka för ökad dialog och möten mellan naturvägledare med natur- respektive kulturmiljöperspektiv. Detta kan ske både genom information på hemsidan, seminarier på temat och med medvetna inbjudningar av deltagare från båda sektorerna samt inte minst genom att lyfta fram exempel på ämnesöverskridande samarbetsprojekt. CNV kommer under perioden att verka som sammankallande i NAMSAs arbetsgrupp för natur- och kulturkommunikation. CNV kommer också att verka för att samordna forskare med intresse för naturvägledning med forskningsfinansierare."

Nätverk

Som uppföljning på det möte som hölls under 2010 genomfördes en öppen enkät för nätverket under 2011 med syfte att undersöka behov och intresse för en föreningsbildning bland naturvägledare i CNV:s nätverk. CNV fann att intresse finns men inte tillräckligt många engagerade för att driva arbetet med att starta en ny organisation och för CNV att skulle engagera sig med stöd i detta.

Se också nedan: Arbetsgruppen för natur- och kulturkommunikation inom NAMSAs KOMSA och seminariet i Uppsala i september 2011.

FRÅN VP: "CNV:s nationella nätverk fortsätter att växa och har minst 1000 medlemmar. Sammansättningen av medlemmarna speglar de aktörer som arbetar med naturvägledning i Sverige. En utvärdering riktad till hela eller delar av nätverket genomförs årligen. Enligt utvärderingen är medlemmarna nöjda eller mycket nöjda med det stöd CNV ger."

Nätverkets medlemmar

Vid årsskiftet hade nätverket närmare 1300 medlemmar.

Synliggöra nätverket

En presentation av nätverket på CNV:s webbsidor skapades. Nätverksmedlemmar fyller i information om sig och sin verksamhet via ett formulär och CNV uppdaterar presentationen utifrån det. Presentationen är indelad efter verksamhetsplats, verksamhetsform och alfabetisk. Vid årsskiftet 2011/2012 fanns 130 nätverksmedlemmar presenterade där av de ca 1300 som då ingick i nätverket.

Enkät

En enkät genomfördes 2010 (se tidigare verksamhetsberättelse). CNV planerar för nästa enkät 2012.

FRÅN VP: "CNV är sammankallande i NAMSAs arbetsgrupp för natur- och kulturkommunikation."

Arbetsgruppen för natur- och kulturkommunikation inom NAMSAs KOMSA

- CNV fortsatte att verka som sammankallande för KOMSA gruppen inom Naturhistoriska museers samorganisation NAMSAs. Årets arbete fokuserades främst på höstmötet i Uppsala och lokalt samarbete kring denna (se nedan).
- Under två dagar i september arrangerade CNV tillsammans med SGU, Naptek och Biotopia höstens Namsa-möte: "Människan och landskapet - hur vi kommunicerar ett helhetsperspektiv på natur och kultur". Femtio personer deltog. CNV, Naturhistoriska riksmuseet och Naptek höll föredrag. Biotopia besöktes och dag två ägnades åt båtutturen i Årike Fyris med workshop om tillgängliggörande i ett brett perspektiv.

Namsa på exkursion längs Fyrisån med strandhugg i Ultuna.

”CNV presenterar exempel på lyckade ämnesöverskridande samarbeten mellan natur- och kulturmiljösektorerna på hemsidan.”

Den sida på webben där natur- och kulturmiljökommunikation samt arbetet inom NAMSA presenteras vidareutvecklades under året.

Vid CNV:s nyrekrytering av en projektledare inför 2012 välkomnades särskilt sökande med erfarenhet från kulturmiljöområdet.

CNV höll på inbjudan av Norska kulturrådet tillsammans med Naturhistoriska riksmuseet en föreläsning på temat natur- och kulturkommunikation vid en konferens i Fredrikstad i Norge i april.

”CNV inbjuder till en workshop för forskare inom naturvägledningsområdet och forskningsfinansierare i syfte att utreda möjligheter för forskning om naturvägledning.”

Uppgiften modifierades i syfte att i första hand förankra naturvägledning som ämne inom SLU. Tid lades främst på det arbete som ledde fram till att professor Sam Ham kontrakterades av SLU. En första ansökan till Kungens gästprofessur i miljövetenskap, finansierat av Stiftelsen konung Carl XVI Gustafs 50-årsfond avlogs. August T Larssons gästforskarprogram vid fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap visade sig vara en mer framgångsrik väg då fakulteten bedömde satsningen som strategiskt viktig. Under de sista månaderna under året pågick arbete med att tillsammans med fakulteten lösa praktiska frågor inför Sam Hams arbete på SLU 2012.

Dessutom genomfördes arbetet med en forskningsöversikt som presenterades vid friluftsforskningsprogrammets konferens i Umeå i november. Kontakter angående forskning fördes informellt med företrädare för forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring (FiF). FiF föreslog i en utredning om fortsatt friluftsforskning sommaren 2011 att en nod för forskning inom naturvägledning/friluftslivspedagogik skulle kunna lokaliseras till SLU.

Kommunikation

FRÅN VP: *”CNV ger ut nyhetsbrevet Naturvägledaren minst fyra gånger per år. Nyhetsbrevets innehåll fördjupas och utvecklas på hemsidan.”*

Nyhetsbrevet Naturvägledaren

Fyra nummer av *Naturvägledaren* gav ut under 2011. CNV har övergått till tematiska nummer och från och med nr 2 2011 ökat sidantalet till 4 sidor. Teman var Skog och naturvägledning, Att levandegöra geologi i landskapet, Kust och hav samt Utblick Skottland (ett temanummer med anledning av den nordiska studieresan till Loch Lomond och Trossachs national park). Responsen från nätverket var genomgående god.

Nyhetsmail

Utskicksen kompletterades under året med tre nyhetsmail med interna nyheter från CNV. Utskick skedde i mars, juni och december. CNV övergick till att skicka ut nyhetsbrev genom programmet Apsis, en tjänst som SLU har köpt in. Apsis medger en bättre uppföljning av utskicken samt en lätthanterligt format att arbeta med. Dessutom har nätverket vid några tillfällen fått mail med information i punktform.

FRÅN VP: *”Minst tre publikationer ges ut till exempel som delar i skriftserien ”Naturvägledning i fokus” eller som rapporter i SOLs skriftserie.”*

Färdiga publikationer:

Att skriva om natur

Boken Att skriva om natur som Thomas Öberg tagit fram för CNV i serien Naturvägledning i fokus trycktes i 400 exemplar i början av året (boken var i det närmaste slutsåld ett år senare).

Friluftslivets pedagogik

CNV medverkade med ett kapitel om naturvägledning i boken Friluftslivets pedagogik som gavs ut i ny upplaga under året.

Naturvägledning för entreprenörer

CNV skrev ett kapitel om ”Naturvägledning för entreprenörer” i boken ”Grön entreprenör: Naturupplevelse och hälsa - forskningen visar vägen” på uppdrag av SLU i Alnarp. Boken publicerades i juni.

Manusarbete:

Att utvärdera naturvägledning

Arbetet med rapport om att utvärdera naturvägledning pågick under året. Slutförs 2012.

Skapa sammanhang – naturvägledning som lärande för hållbar utveckling

Råmanus till en tankebok i serien Naturvägledning i fokus om hur naturvägledning kan bidra till hållbar utveckling togs fram för att slutföras under 2012.

Naturvägledning i skolan – en handledning

I samarbete med Naturskoleföreningen togs manus till en handledning om Naturvägledning i och för skolan fram. För publicering 2012.

FRÅN VP: *”CNV utvecklar en innehållsrik och aktuell, interaktiv **hemsida** som är utformad för att täcka de behov nätverket efterfrågar. Hemsidan ska tillgodose naturvägledarnas efterfrågan på praktiska tips, översikter, länkar till vad andra gör och litteratursammanställningar. Hemsidan ska också fungera som mötesplats genom möjlighet till interaktivitet. Kanalerna utåt mot nätverket har vidgats genom kontaktytor som till exempel sociala medier.”*

Hemsidan

CNV:s hemsida flyttades under 2011 över till den nya enhetliga webbsida som SLU lanserat och arbetades delvis om i det nya gemensamma publiceringsverktyget Episerver. Delar av sidan omarbetades och utvecklades i samband med flytten. Löpande uppdatering med nya tematiska delar, rapporter från seminarier kalendarium, nyheter och aktuella evenemang med mera skedde under året.

En nyhet på sidan under året var den funktion som möjliggjorde för medlemmar i nätverket att synliggöra sig själva genom webbsidan. Se ovan.

Kansliet hade löpande kontakt, möten och samråd med övriga webbansvariga på institutionen samt den centrala informationsenheten.

FRÅN VP: *"CNV har syns i **media** i samband med lansering av rapporter och presentation av andra resultat."*

Exkursionen som CNV ordnade med NAMSA i Årike Fyris var med i Uppsala nya tidning och tidningens webbtv-tjänst.

I samband med att Naturum Blekinge utsågs till årets naturum syntes CNV i en del media, då CNV är med i juryn.

FRÅN VP: *"Övriga **kommunikationsaktiviteter** kan gälla framtagande av artiklar till externa webbplatser och tidskrifter, produktion av roll-ups, informationsblad med mera."*

Facebook och Twitter: CNV:s sidor uppdaterades med aktuell information löpande.

Profiljackor med CNV info och SLU logga togs fram till kansliet.

En roll-up och en flyer på engelska togs fram.

Sälj- och informationsblad om årets kurser och seminarier togs fram.

Fortbildning för nätverket

FRÅN VP: *"CNV genomför **fortbildning för nätverket i form av till exempel seminarier** om naturvägledning vid minst sex tillfällen under tvåårsperioden. Detta utöver de akademiska kurser som ges inom ramen för punkten utbildningar ovan. Fortbildningen genomförs i samverkan med aktörer från flera sektorer. Satsningarna utvärderas och utvecklas löpande både vad gäller innehåll och form."*

Seminarier

Seminarieret Att skriva om natur som gavs första gången i april 2010 med Thomas Öberg som kursledare genomfördes vid ytterligare två tillfällen under året – dels på Naturvårdsverket i Stockholm i januari och dels i Göteborg i september. Båda seminarierna var fulltecknade. Nytt för året var att deltagarna fick tillfälle till individuell feedback på sina arbeten av Thomas efter seminariet.

CNV ordnade en workshop på tema Naturvägledning vid Tankesmedjan för friluftsliv i Sånge Säby i mars. Föreläsare från länsstyrelsen i Jönköping och Västkoststiftelsen deltog. Dessutom presenterade CNV sitt arbete med tjänsten Friluftskoll (enligt ovan).

CNV arrangerade en workshop i Alnarp i april på tema Naturvägledning för 2010-talet om hur man kan engagera deltagarna i guidesituationer. Flera deltagare anslöt från Norge.

I september arrangerade CNV tillsammans med SGU, Naptek och Biotopia höstens Namsa-möte (Naturhistoriska museers samorganisation): "Människan och landskapet - hur vi kommunicerar ett helhetsperspektiv på natur och kultur". Femtio personer deltog. CNV, Naturhistoriska och Naptek höll föredrag. Biotopia besöktes och dag två ägnades åt båtturen i Årike Fyris med workshop om tillgängliggörande i ett brett perspektiv.

Naturumens årliga träff på riksnivå ägde rum i oktober i Vålådalen. CNV var representerat under hela träffen och höll en kortare workshop om utvärdering.

*Ola Fransson från naturum Vålådalen och Thomas Carlsson
från Riksutställningar vid CNV:s workshop
"Att gå in för att komma ut"*

I samband med naturumträffen anordnade CNV en workshop "Att gå in för att komma ut" om hur man med naturvägledning inomhus, såsom utställningar, kan locka besökare ut i naturen – eller hur man kan flytta ut "utställningen". Riksutställningar och Metsähallitus (Forststyrelsen, Finland) medverkade med inspiratörer. Seminariet lockade även några deltagare utöver naturumen.

CNV deltog med bokbord och rollups vid den årliga friluftsforskningskonferensen Friluftsliv i förändring som hölls i Umeå i november. CNV presenterade också preliminära resultat av den forskningsöversikt som avdelningen för miljökommunikation tagit fram. En workshop om naturturism i skog arrangerades av CNV i samverkan med professor Göran Ericsson i Umeå samband med konferensen.

I november höll CNV i samarbete med Karlstads naturskola och naturum Värmland en workshop Lär av dina besökare i Karlstad. Huvuddelen av dagen ägnades åt övningar i *reviewing* under ledning av Roger Greenaway (se ovan). Deltagarna fick pröva på många praktiska metoder, från värderingsövningar i hästskoform till parvis reflektion över värdet av ett frö och en mobiltelefon. Mer om reviewing finns att läsa i dokumentationen för workshopen: <http://reviewing.co.uk/scni/>.

FRÅN VP: *"CNV utreder förutsättningarna för Sveriges värdskap för den internationella NAI-konferensen (National Association for Interpretation) år 2013."*

Diskussion om förutsättningar med NAI och Interpret Europe för en internationell konferens i Sverige inleddes sommaren 2011. De två organisationerna beslöt under hösten att gå samman om att arrangera konferensen i Sverige. Planering påbörjades hos CNV.

FRÅN VP: *"CNV kommer att representeras genom aktiv närvaro på konferenser, med föredrag eller i samverkansmöten som arrangeras av andra än CNV men som gynnar verksamheten och dess mål. Aktiviteterna sker på eget eller andras initiativ, både inom SLU och gentemot externa aktörer. Som del av Institutionen för stad och land och SLU kommer CNV att vara representerat på institutionsmöten samt regelbundna ledningsgruppsmöten. Dessutom deltar kansliet i rimlig omfattning i SLU:s konferenser, fakultetsdagar och sociala aktiviteter. CNV förutsätts liksom andra verksamheter vid SLU bidra till programmet i Kunskapsträdgården på Ultuna."*

CNV deltar årligen med föredrag eller övningar i en eller flera större konferenser/tankesmedjor med tema som anknyter till naturvägledning."

Tankesmedja om friluftsliv i Sångh Sånby i mars 2011

CNV (samtlig personal) deltog i konferensen. CNV ansvarade för en workshop med tema ”Naturvägledning” se under rubriken seminarier ovan.

FRÅN VP: ”CNV deltar i eller är representerat vid minst 10 externa möten eller konferenser.”

CNV deltog vid presentation av rapporten Den nyttiga utevistelsen i ett seminarium om barns naturkontakt hos Naturvårdsverket i februari.

CNV deltog vid Svenskt friluftslivs årsmöte i april.

CNV deltog vid NAMSAs vårmöte vid Rovdjurscentret de fem stora i april.

CNV deltog vid de danska naturvägledarnas årskonferens på Själland i april.

CNV deltog vid Art Databankens Flora- och Faunavårdskonferens i maj med bokbord och rollups.

CNV deltog vid det nordiska projektet Frisk i naturens workshop om friluftsliv och hälsa i Norge i maj.

CNV deltog vid KSLA:s seminarium: Landskapskonventionen - hur gör den skillnad i samband med att Sverige ratificerat konventionen i maj.

CNV deltog vid ett seminarium om utbildning för hållbar utveckling som arrangerades internt av SLU i maj.

CNV deltog med ett föredrag om CNV:s verksamhet vid Naturskoleföreningen årsmöte i Älvkarleby i april.

CNV deltog vid Närnaturguidernas årliga utbildning i Stockholms skärgård i slutet av juni med en kort rapport om verksamheten.

CNV deltog vid Forum för naturturism som arrangerades av ETOUR i Östersund i september.

Peter Wiborn från Vuxenskolan på workshop med Joseph Cornell

CNV deltog vid workshop i regi av Studieförbundet vuxenskolan om utomhuspedagogik och ”flow learning” med Joseph Cornell i samband med hans besök i Sverige i september.

CNV deltog vid workshop med Steve van Matre om upplevelsedesign i samband med en workshop i Finland i oktober.

CNV deltog vid den årliga friluftsforskningskonferensen Friluftsliv i förändring som hölls i Umeå i november (se under seminarier ovan).

CNV deltog i november vid ett ”innovationsdygn om ny teknik för naturvägledning” i Danmark i regi av danska friluftsrådet.

Läs mer om respektive arrangemang under rubriken [CNV bevakar](#) på hemsidan.

FRÅN VP: ”CNV deltar i SLU:s gemensamma interna aktiviteter främst på SOL.”

CNV deltog löpande i institutionsgemensamma aktiviteter som veckovisa onsdagsmöten med mera som ordnades under året.

CNV gav en föreläsning om ”Participation and Nature Interpretation” vid ett internt seminarium på institutionen för Stad och land i maj.

FRÅN VP: ”CNV deltar med minst en programaktivitet per år i Ultuna kunskapsträdgård.”

CNV genomförde en aktivitet med professor Göran Ericsson om naturvägledning i skog i kunskapsträdgården på Ultuna i maj. Göran höll också ett internt seminarium på SOL i samband med sitt besök hos CNV.

Planering och internt arbete

Aktiviteter 2011

Övergripande planering, uppföljning och samråd

FRÅN VP: ”Den övergripande planering som genomförs inom ramen för arbetet med verksamhetsplan, budget och ekonomisk uppföljning ska samordnas och förankras med styrgruppen. Samordning ska också ske med Naturvårdsverket, Stiftelsen Tyrestaskogen, SOL samt andra berörda aktörer. Beredskap behövs för tilläggsuppdrag som remisshantering och annat som kan komma från styrgruppen eller från andra håll. En extern utvärdering ska enligt överenskommelsen på initiativ av och i samråd mellan Naturvårdsverket och SLU genomföras efter tre år. Utvärderingen genomförs hösten 2010. Kansliet bör ha beredskap för stöd med material och information till utvärderaren under perioden.

- En arbetsplan inför framtagande av VP 2012 - 13 tas fram och förankras hos berörda aktörer.
- Årsredovisning och bokslut tas fram, liksom löpande ekonomisk rapportering till styrgruppen.
- Kansli och styrgrupp är behjälpliga med information och synpunkter till utvärderaren 2010.
- Resultaten av utvärderingen beaktas vid arbetet med verksamhetsplan 2012-2013. ”

Årsredovisning och bokslut för 2010 presenterades för styrgrupp och publicerades på cnv.nu. Löpande redovisning om verksamheten har skett till styrgruppen i samband med möten och via informationsmail.

Ett gemensamt planeringsmöte mellan Naturvårdsverkets enhet för friluftsliv och skötsel (Ingegerd Ward, Evelina Selander, Anna von Sydow, Ulrika Karlsson och Cecilia Persson) samt CNV (Anders, Per och Eva) genomfördes i Östersund i maj. Ytterligare ett skedde i slutet av oktober i Stockholm inom ramen för verksamhetsplanering inför 2012.

Lars Hallgren var ansvarig från SLU för den process inför ny avtalsskrivning mellan SLU och Naturvårdsverket som påbörjades under 2010 och återupptogs hösten 2011 (*nytt avtal var klart i mars 2012*). Tre möten mellan SLU och Naturvårdsverket inför den reviderade avtalsskrivningen genomfördes under hösten.

Eva Sandberg har under året representerat CNV i Institutionen för stad och lands ledningsgrupp.

Styrgrupp och beredningsutskott

FRÅN VP: ”Föreståndaren svarar i samråd med ordförande och beredningsutskottet för planering och administration av möten med styrgrupp och beredningsutskott. Arbetet i styrgrupp och beredningsutskott ska genomsyras av effektivitet och arbetsglädje. De enskilda ledamöterna ska ansvara för att deras kompetens bidrar till verksamheten. Kansli och beredningsutskott ska i samråd med styrgruppen ansvara för att form och genomförande av möten och aktiviteter gör detta möjligt.

- Minst tre styrgruppsmöten och minst fyra beredningsutskottsmöten per år genomförs.
- Tid för informell samvaro och diskussioner ges i samband med möten.
- En utvärdering av arbetet i styrgrupp och beredningsutskott genomförs årligen.”

Tre styrgrupps- och fyra beredningsutskottsmöten genomfördes under 2011. I slutet av året ombads styrgruppen lägga fram sina tankar inför centrets framtid.

Internt arbete på kansliet

FRÅN VP: ”Internt behöver kansliet tid för gemensamma övergripande strategi- och planeringsmöten, rapportering av enskilda projekt och uppföljning av verksamheten i stort (verksamhetsberättelse och deluppföljning av verksamhetsplanen under året). Personalens kompetensutveckling bör ske bland annat genom deltagande i externa konferenser och utbildningar. Personalgemensamma aktiviteter och friskvårdstid är viktigt för trivsel och hälsa. Som intern fortbildning planerar kansliet att hålla regelbundna seminarier inom kansliet för att bygga upp och upprätthålla en grundläggande kunskapsbas och ge

möjlighet till uppföljning av t ex deltagande i konferenser. Utvecklings- och lönesamtal samt löpande administration av ekonomi, semesterplanering med mera hanteras också inom kansliet.

Regelbundna planerings- och uppföljningsmöten genomförs.

*Varje medarbetare tar del av kompetensutveckling minst fem dagar per år.
Alla medarbetare dokumenterar löpande hur arbetstiden utnyttjas.*

Friskvårdstimme eller annan friskvårdsförmån utnyttjas.

Interna seminarier genomförs vid minst fyra tillfällen per år.”

Korta allmänna planerings- och uppföljningsmöten för hela kansliet har skett varje vecka. En hel planeringsdag genomfördes den 19 januari i Stockholm (Naturvårdsverkets lokaler). Medarbetarsamtal och lönesamtal har genomförts.

Friskvårdsförmån i form av subventionerade träningskort, massage eller egen motionstid har helt eller delvis utnyttjats av samtliga i personalen.

Kompetensutveckling

Personalen svarar själva för att planera och delta i kompetensutvecklande aktiviteter i relation till sin totala arbetstid.

Anders Arnell medverkade som del i egen kompetensutveckling i Upplandsstiftelsens rådgivande grupp två halvdagar (en vår och en höst).

Anders Arnell och Per Sonnvik deltog i två dagars projektledarutbildning på SLU i oktober .

Eva Sandberg deltog i den kurs för intern ledarskapsutveckling på SLU som genomfördes från hösten 2011 (totalt 6 dagar 2011).

Litteraturseminarier

Interna litteraturseminarier genomfördes vid två tillfällen under året. Ett av dessa ägnades den blivande gästforskaren Sam Hams publikationer.

Friluftsdag

Kansliet hade friluftsdag i Länna eklandskap den 15 juni med guidning av Pär Eriksson från Upplandsstiftelsen

Tidrapportering

En tidrapporteringsmall har använts för löpande uppföljning av arbetstidens fördelning.

Extern finansiering

FRÅN VP: *”Externa finansieringsmöjligheter för till exempel metodutvecklingsprojekt och stipendier söks under 2010. Möjligheterna är av intresse både för CNV och för nätverket.”*

Ett besök har gjorts vid SLU Grants office med inhämtande av information om finansieringsstöd från SLU.

CNV deltog i process för ansökan om ett europeiskt projekt inom Grundtvigprogrammet för livslångt lärande i samarbete med organisationen Interpret Europe, Universitetet på Malta med flera som lämnades in i januari 2012. Projektet syftar till europeiskt utbyte inom utbildning i interpretation (naturvägledning).

Ansökan om medel för gästforskartjänst genomfördes enligt ovan.

Ekonomirapport Centrum för naturvågledning 2011

Motparts Referensnr:	Dnr: 235-4998-07
Projekttitel:	Centrum för naturvågledning 2010
Projektkod:	18419000
Kostnadsställe:	5955001
Redovisningsperiod:	2011 - 2012-05 (Verksamhetsår 2011)

Intäkter

Periodiserade intäkter jan-dec	3 009 700
Övriga försäljningsintäkter	115 834

Summa intäkter 3 125 534

Utgifter

Personal	2 231 120
Lokal	90 328
Drift	433 059
<i>varav resor</i>	121 453
<i>varav köpta tjänster</i>	198 322
<i>varav övrigt</i>	113 284

Avskrivningar	0
Overhead 25% enl kontrakt	539 664

Summa kostnader 3 294 171
varav styrgrupp 97 267

Resultat -168 637

Tidigare redovisat överskott från 2010 (190 300 kr) som reducerat 2011 års bidrag uppgår egentligen till 161 797 kr då kostnader tillkommit under 2011 som avsett verksamhetsår 2010. Resultatet från de senaste två årens verksamhet uppgår därmed till en förlust på -6 840 kr.

Redovisning av overhead

Overhead 32,5% enl SLUs kostnadsnivå	705 280
Overhead 25% enl kontrakt Naturvårdsverket	539 664

Summa differens 165 616

Differensen i overhead medfinansieras av SLU med statsanslag.